

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Дека́н географічного факультету
 /Калинич І.В./
« 31 » серпня 2020 року

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ З ОСНОВИ ДЕМОГРАФІЇ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	обов’язкова

Ужгород 2020

Назва курсу	Географія населення з основами демографії
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Жулканич Борис Михайлович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
Е-mail	boris.zhuikanich@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/enrol/index.php?id=767
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредити ЄКТС / загальна кількість годин 90
Обсяг курсу	Аудиторних годин - 44, лекцій - 30, практичних - 14, СРС - 46
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Навчальна курс «Географія населення з основами демографії» є нормативною дисципліною для студентів спеціальності 106 «Географія» та 014 середня освіта «Географія». При вивченні даної дисципліни студенти повинні опанувати теоретичні знання з різних галузей географії населення, засвоїти методику наукового дослідження населення, набути навички наукового аналізу, узагальнення та оволодіти способами картографування населення.
Ключові слова	Населення, народи, демографія, географія.
Мета та цілі курсу	<p>Метою вивчення навчальної дисципліни «Географія населення з основами демографії» є оволодіти знаннями з географії населення.</p> <p>Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:</p> <p>ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності.</p> <p>ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності</p>

	<p>до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.</p> <p>ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.</p> <p>ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.</p> <p>ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.</p>	
Пререквізити курсу	<p>Передумовами вивчення «Географії населення з основами демографії» є опанування таких навчальних дисциплін як: «Історія та культура України»; «Основи картографії»; «Регіональна економічна і соціальна географія»; «Історична географія з основами етнографії».</p>	
Очікувані результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Знати основні поняття та категорії навчальної дисципліни та її підсистем, її мету та завдання; • вільно володіти понятійно - термінологічною базою географії населення; закони і закономірності демографічних процесів і явищ, геопросторової організації населення світу, регіонів, окремих країн, у тім числі України; • здійснювати аналіз політичних та економічних чинників на вплив розміщення населення світу; • давати регіональну характеристику географії населення; • виявляти проблеми та перспективи розвитку населення країн світу. 	<p>ПРН 1 ПРН 5 ПРН 10</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • користуватися різноманітними джерелами інформації про населення, аналізувати їх і формулювати висновки, графічно відобразити статистичну інформацію, створювати картосхеми; аналізувати процеси і явища, що впливають на динаміку зміни чисельності населення в світі, окремих територіях, країнах, регіонах; • виявляти географічні закономірності заселення та розселення народів; • визначати сили розвитку народонаселення, співвідношення в ньому об'єктивного та суб'єктивного, стихійного та свідомого, біологічного та соціального; • давати характеристику якості народонаселення. 	<p>ПРН 8, ПРН 9 ПРН 14</p>
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Лекція - використовується для розгорнутого теоретичного викладу навчального матеріалу, аналізу та обґрунтування складних і розлогих питань.</p> <p>Бесіда - діалогічний метод навчання, під час якого викладач через постановку ретельно продуманої системи запитань підводить студентів до розуміння нового матеріалу або перевіряє засвоєння ними уже вивченого.</p> <p>Диспут - усний публічний спір при обговоренні наукових проблем з метою пошуків істини.</p> <p>На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання прикладного характеру.</p>	

Необхідне обладнання	Географічні карти, атласи, ілюстрації, схеми, таблиці тощо, відповідно до теми заняття.																																		
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни																																		
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="text-align: center;">Вид діяльності здобувача вищої освіти</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">Модуль 1</th> <th colspan="2" style="text-align: center;">Модуль 2</th> </tr> <tr> <th style="text-align: center;">Кількість</th> <th style="text-align: center;">Максимальна кількість балів (сумарна)</th> <th style="text-align: center;">Кількість</th> <th style="text-align: center;">Максимальна кількість балів (сумарна)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ичні (семінарські) заняття</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">40</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">30</td> </tr> <tr> <td>Презентації</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Реферат</td> <td></td> <td></td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">20</td> </tr> <tr> <td>Модульна контрольна робота</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Разом</td> <td style="text-align: center;">6</td> <td style="text-align: center;">100</td> <td style="text-align: center;">5</td> <td style="text-align: center;">100</td> </tr> </tbody> </table>	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	ичні (семінарські) заняття	4	40	3	30	Презентації	1	10			Реферат			1	20	Модульна контрольна робота	1	50	1	50	Разом	6	100	5	100
	Вид діяльності здобувача вищої освіти		Модуль 1		Модуль 2																														
Кількість		Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)																															
ичні (семінарські) заняття	4	40	3	30																															
Презентації	1	10																																	
Реферат			1	20																															
Модульна контрольна робота	1	50	1	50																															
Разом	6	100	5	100																															
<p style="text-align: center;">Критерії оцінювання модульної контрольної роботи</p> <p>При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.</p> <p style="text-align: center;">Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю</p> <p>Підсумковий семестровий контроль з дисципліни «Географія населення з основами демографії» здійснюється у формі екзамену, який проводиться в усній формі.</p> <p>За бажанням студента результуюча підсумкова оцінка може бути визначена як інтегрована оцінка засвоєння всіх тем дисципліни і кількісно дорівнює середньому арифметичному балів, отриманих за кожний модуль.</p> <p>Студент, який отримав за результатами підсумкового контролю оцінку «незадовільно» (35-59 балів), зобов'язаний перескласти екзамен.</p>																																			
Підсумковий контроль, форма	Іспит в усній формі.																																		
Зміст курсу	<p style="text-align: center;">Модуль 1. Основи демогеографії.</p> <p>Тема 1. Зміст, структура і завдання курсу. Розвиток географії населення як науки. Теоретичні основи географії населення. Об'єкт і предмет географії населення. Методи географічного вивчення населення. Історія географічного вивчення населення. Сучасні демографічні дослідження у світі та в Україні.</p> <p>Тема 2. Джерела статистичної інформації з географії населення. Наукові основи організації переписів населення. Реєстри, поточний облік і спеціальні обстеження населення. Історія переписів у світі та Україні.</p> <p>Тема 3. Антропогенез і расогенез. Виникнення людства. Історія заселення континентів. Характеристика періодів демографічного розвитку людства. Географія людських рас.</p> <p>Тема 4. Демографічний розвиток людства. Кількість населення світу. Географія населення великих регіонів та окремих територій.</p> <p>Тема 5. Просторові тенденції природного відтворення</p>																																		

	<p>населення. Форми руху населення. Народжуваність та її показники. Смертність та її структура за причинами смертей. Середня тривалість життя. Природний приріст населення.</p> <p>Тема 6. Статевий і віковий склад населення. Фактори формування статевої структури населення. Розподіл населення за віком. Проблема старіння населення окремих районів. Середній вік населення світу і регіонів. Перспективні розрахунки.</p> <p>Тема 7. Шлюбність і розлучуваність. Сімейна структура населення. Поняття шлюбності, основні показники. Поняття сім'ї, форми шлюбу та сім'ї. Регіональна специфіка сімейної структури населення.</p> <p>Тема 8. Концепція демографічного переходу. Регіональна демографічна політика. Типи відтворення населення та історико-регіональні особливості демографічних переходів. Суть демографічної політики, її напрями. Сучасна демографічна політика країн світу. Характер відтворення населення України.</p> <p>Модуль 2. Географія праці. Географія розселення. Етнічна географія.</p> <p>Тема 9. Географія праці. Ознаки соціальної структуризації суспільства. Освітній рівень населення. Регіональні особливості формування та використання працересурсного потенціалу.</p> <p>Тема 10. Географія розселення. Розміщення населення. Форми геопросторової організації розселення. Сільське розселення.</p> <p>Тема 11. Урбанізація. Просторова структура розселення. Форми еволюції урбаністичного розселення. Міське розселення, класифікації міських поселень. Географічна характеристика мегаполісів і найбільших міст світу. Аналіз проблем урбанізації.</p> <p>Тема 12. Географія міграції. Наукові основи дослідження міграцій. Типологія міграції: за напрямом, за причинами, за терміном... Історія та сучасні міграційні процеси у світі.</p> <p>Тема 13. Географія української еміграції. Історичний аналіз міграційних процесів в Україні. Географія сучасних міграцій: їх причини, напрями та соціально-економічні наслідки. Міграції та етнопонаціональна безпека держави. Українська діаспора. Роль України у світових міграційних процесах.</p> <p>Тема 14. Етнічна географія. Наукові основи етнічної географії. Концепції етносу. Сутність категорії нація. Класифікація етносів.</p> <p>Тема 15. Географія способу життя. Наукова сутність категорій спосіб життя. Система показників якості життя населення. Рівень життя і якість життя. Регіональні аспекти здоров'я населення. Культурно-цивілізаційні риси способу життя. Глобальні проблеми людства. Релігійні вірування. Релігійна структура населення світу, регіонів та окремих країн. Сучасна релігійна ситуація в Україні. Географія цивілізацій. Екологія і політика. Глобальна етнічна криза.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 2. Сюткін С. І. Географія населення: Курс лекцій для студентів природничо-географічних факультетів інститутів та університетів. – Суми: СумДПУ ім. С. Макаренка, 2002. <p>Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атлас вчителя / В.В. Молочко, Ж.Є. Бонк, І.Л. Дрогушевська та

	<p>ін. – К.: ДНВП “Картографія”, 2010.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Атлас світу. – Київ: ДНВП “Картографія”, 2010. 3. Борисов В. А. Демографія. – М.: Изд. дом NOTA BENE, 2001. 4. Влах М. Географія населення: Словник-довідник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 5. Демографический энциклопедический словарь. – М., 1985. 6. Джаман В.О., Круль В.П., Чернюх Г.Я. Демогеографія. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2002. 7. Дністрянський М.С. Етногеографія України: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 8. Доценко А. І., Зінич В. Т., Великохатько О. Т., Танцюра В. Л. Розселення в Україні: проблеми і перспективи / Під ред. Б. М. Данилишина – К.: РВПС України НАН України, 2006. 9. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. – К., 1993. 10. Заставний Ф. Д. Населення України. – Львів, 1993. 11. Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до соціальної географії: Навч. посібник. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. 12. Павлов С. В., Мезенцев К. В., Любіцева О. О. Географія релігій. – К.: АртЕк, 1998. 13. Прибиткова І. М. Основи демографії. – К.: АртЕк, 1995. 14. Рівень життя населення України. – К.: Інститут демографії і соціальних досліджень НАН України, 2008. 15. Тиводар М. Етнологія. Навч. посібник. – Львів: Світ, 2004. 16. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навч. посібник. – Одеса: Астропринт, 2009. 17. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2001. 18. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 19. Шевчук Л. Т. Основи медичної географії: Тексти лекцій. – Львів, 1997. 20. Шевчук Л. Т. Сакральна географія: Навч. посібник. – Львів: Світ, 1999. 21. Human Development Report. – OUN, New York, 2008. 22. Recent Demographic Developments in Europe. – Stratsburg, 2003. 23. State of World Population 2009. – New York: United Nations Population Fund, 2009.
<p>Інформаційні ресурси</p>	<p>Організація Об’єднаних Націй http://www.un.org Фонд ООН з народонаселення (UNFPA) http://www.unfpa.org Demographic Yearbook System http://www.millenniumindicator ЮНЕСКО http://portal.unesco.org Державний комітет статистики України http://www.ukrstat.gov.ua Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України http://www.idss.org.ua</p>
<p>Питання для підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чисельність населення світу та його динаміка. 2. Характеристика найбільших мегаполісів світу. 3. Особливості статево - вікової структури та розміщення населення в країнах Латинської Америки. 4. Значення кількості населення для соціально-економічного розвитку країни.

5. Класифікація міст.
6. Особливості етнічної та релігійної структури населення Західної Європи.
7. Основні демографічні проблеми сучасного світу.
8. Форми розселення населення.
9. Особливості статево - вікової структури та розміщення населення в країнах Південної Америки.
10. Історія виникнення демографії та становлення її як науки.
11. Особливості природного руху населення в країнах різних типів.
12. Охарактеризуйте суть демографічної політики Китаю та Індії.
13. Об'єкт та предмет дисципліни " Географія населення з основами демографії ".
14. Сутність традиційного та сучасного типів відтворення населення.
15. Охарактеризувати сучасний стан демографічної ситуації в Західній Європі.
16. Розвиток демографічної науки в Україні.
17. Географічні особливості процесу шлюбності.
18. Охарактеризувати сучасний стан демографічної ситуації та рівень урбанізації країн регіону Північна Америка.
19. Облік населення. Історія переписів населення у світі.
20. Сутність та головні риси сучасного процесу урбанізації у світі.
21. Дайте оцінку демографічної ситуації регіону Східна (Центральна) Європа.
22. Методи та завдання дисципліни " Г-я населення з основами демографії ".
23. Расовий склад населення світу.
24. Особливості етнічної та вікової структури населення Північної Європи.
25. Місце географії населення в системі наук. Кількість населення світу.
26. Поняття нації. Сучасні підходи до розуміння сутності нації.
27. Порівняйте демографічні особливості, етнічний та релігійний склад населення Північної Америки та Західної Європи.
28. Закони населення. Демографічний перехід. Демографічна революція.
29. Негроїдна раса, її характеристика та особливості розміщення.
30. Особливості етнічної та релігійної структури населення Південно-Західної Азії.
31. Статевий склад населення світу.
32. Поняття агломерації. Особливості росту агломерацій-мільйонерів у різних країнах світу.
33. Особливості етнічної та релігійної структури населення Східної Азії.
34. Природний рух населення та його відтворення.
35. Європеїдна раса ,її характеристика та особливості розміщення.
36. Порівняйте демографічні особливості, етнічний та релігійний склад населення Південної Америки та Європи.
37. Мовні сім'ї та їх характеристика.
38. Географічний аналіз еволюції форм урбаністичного розселення.
39. Особливості етнічної та релігійної структури населення Латинської Америки.

40. Етнічний (національний) склад населення планети.
41. Особливості освітнього рівня населення різних типів країн.
42. Дайте оцінку демографічної ситуації регіону країн Латинська Америка.
43. Віковий склад населення світу.
44. Теоретичні підходи до географічного вивчення якості життя населення.
45. Дайте оцінку демографічної ситуації регіону Південна Азія.
46. Регіональні особливості процесів народжуваності.
47. Географічні закономірності розміщення населення світу.
48. Дайте характеристику етнічного та національного складу населення України.
49. Зайнятість населення світу та його регіональні особливості.
50. Перехідні та змішані раси, їх характеристика та географія поширення.
51. Особливості розміщення населення в країнах Африки.
52. Міське населення світу та його характеристика.
53. Склад та географії слов'янської мовної групи.
54. Природні та соціально-економічні фактори впливу на демографічну ситуацію регіону Центральна Африка.
55. Релігії народів світу. Основні риси географії релігій.
56. Склад та географія індоєвропейської мовної сім'ї.
57. Дайте оцінку демографічної ситуації регіону Австралія та Океанія.
58. Процеси урбанізації сучасного світу та її проблеми.
59. Склад та географія семіто-хамітської мовної сім'ї.
60. Китай: основні положення демографічної політики та результати її втілення.
61. Сільське населення світу та його характеристика.
62. Склад та географії германської мовної групи.
63. Охарактеризуйте особливості розміщення населення та темпи урбанізації в Північній Америці.
64. Смертність населення. Фактори, що впливають на рівень смертності.
65. Історичні типи відтворення населення.
66. Визначте спільні риси та відмінності демографічної ситуації на території України.
67. Нерівномірність розміщення населення на Землі.
68. Склад та географія уральської мовної сім'ї.
69. Порівняйте демографічні особливості, етнічний та релігійний склад населення України та Російської Федерації.
70. Поняття праце ресурсного потенціалу, економічно-активного населення та трудових ресурсів.
71. Склад та географія айстро-азійської мовної сім'ї.
72. Соціально-економічні фактори впливу на демографічну ситуацію Японії.
73. Міграційні процеси сучасного світу.
74. Географія української діаспори.
75. Дайте оцінку демографічної ситуації та процесам урбанізації регіону країн Південно-Східної Азії.
76. Наукова сутність категорій спосіб життя.
77. Система показників якості життя населення.

	78. Рівень життя і якість життя.79. Регіональні аспекти здоров'я населення.80. Релігійні вірування.81. Релігійна структура населення світу, регіонів та окремих країн.82. Сучасна релігійна ситуація в Україні.83. Географія цивілізацій. Екологія і політика.84. Глобальна етнічна криза.